

Miodrag Banović, JP „Sportsko-rekreativni centar“, Bar

Lidija Banović, Šumarski fakultet Beograd, Pejzažna arhitektura

UTICAJ NUČNIH SKUPOVA NA SAZRIJEVANJE IDEJE ZA REKONSTRUKCIJU SADRŽAJA KOMPLEKSA „SPORTSKO-REKREATIVNI CENTAR“ - BAR

1. Uvod

Kompleks „Sportsko-rekreativni centar“ – Bar, kao sportski objekat otvorenog tipa polivalentnog karaktera, počeo je sa radom 1986. godine. Zauzima prostor od 105.000 m² u užem gradskom jezgru, oivičen: sa sjevera rijekom „Željeznicom, sa istoka magistralnim putem – ulaz u centar Bara, sa istoka hotelskim kompleksom „Princess“ i sa juga morskobalnom i gradskim šetalištem.

Nakon 25 godina od stavljanja u funkciju ovog Komplexa, Bar je udvostručio broj stanovnika, a samim tim i broj korisnika sadržaja Centra. To je uticalo da se razmišlja o mogućoj rekonstrukciji sadržaja u smislu bolje iskorićenosti prostora.

U tom periodu imenovani su direktori prema političkoj podobnosti i pripadnosti, a od 2002. do 2005. godine dužnost direktora obavljao je kandidat koji je ispunjavao najbolje uslove na Konkursu, prema sposobnostima i stručnoj kvalifikaciji.

Kao i sve drugo, tako i sportski sadržaji ovog kompleksa imaju svoj vijek trajanja. Specifični odnosi na relaciji Centar – Lokalna samouprava – korisnici sadržaja Centra, nisu bili afirmativnog karaktera koji bi mogao da motiviše radnike na održavanju. Takav odnos imao je za posledicu neadekvatno održavanje ukupnog prostora Centra i njegovo ubrzano propadanje.

U cilju mogućeg proširenja projektovanih sadržaja i povećanja kapaciteta iskorišćenosti ukupnog prostora Komplexa centra, direktor Centra iz perioda 2002 - 2005. godine uradio je idejni projekat rekonstrukcije sportskih sadržaja Centra u smislu njihove revitalizacije i bolje iskorićenosti prostora. Projekat je koncipiran kao strateško, dugoročno rešenje uređenja Centra u skladu sa funkcionalnim i estetskim kriterijumima, kome se moglo pristupiti sa tri dominantna aspekta:

- a) rekonstrukcija postojećih sportskih objekata,
- b) uređenje eko-ambijenta i
- c) novi projekti.

Od predviđenih sadržaja predviđenih Projektom, samo je tartan staza zamijenjena 2004. godine, a projekat sa ostalim sadržajima je zamro.

Tek nakon objavljivanja radova na naučnim skupovima navedenim u rezultatima istraživanja pod tačkom 4.1. pokrenute su investicione aktivnosti na kompleksu Centra.

2. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja su sadržaji kompleksa Sportsko-rekreativni centar Bar koji su bili obuhvaćeni Idejnim projektom iz 2003. godine i naučni skupovi koji su uticali na sazrijevanje usporene svijesti o potrebama realizacije ovakvog rješenja, tj.

rekonstrukcije sadržaja Centra u cilju bolje iskorišćenosti prostora i podizanja njihovog kvaliteta.

3. Metode

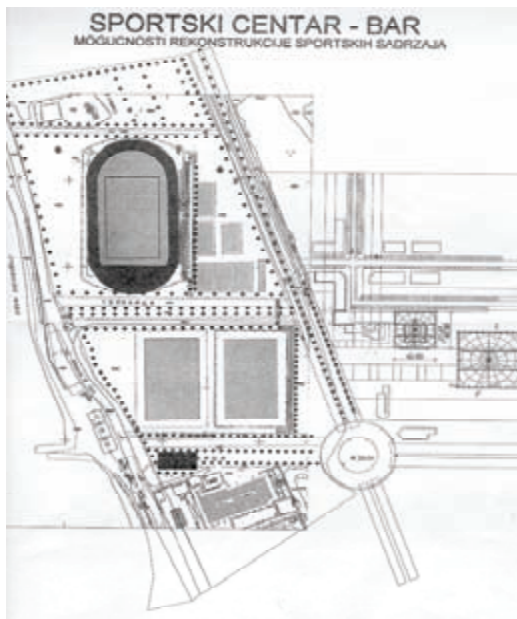
Postupak ovog istraživanja obuhvatio je tri segmenta:

- identifikacija mogućih sadržaja koji su bili predviđeni Idejnim projektom rekonstrukcije,
- naučni skupovi na kojima se raspravljalo o mogućoj rekonstrukciji sadržaja kompleksa „Sportsko-rekreativni centar“ – Bar i
- situacije Centra u periodu 2002 - 2011. godina

4. Rezultati i diskusija

Rezultati istraživanja prikazani su u tri segmenta.

4.1. Prema Idejnom projektu, identifikovani su sadržaji koji su bili predviđeni za moguću rekonstrukciju:

Idejni projekat rekonstrukcije sadržaja »Sportsko-rekreativnog centra« - Bar

a) Stadion

- Rekonstrukcija atletske tartan-staze,
- Rekonstrukcija fudbalskog terena,
- Izrada kapije i dijela ograde kod svlačionica,
- Rekonstrukcija svlačionica,

- Izrada ograde na istočnoj tribini,
- Rekonstrukcija postojećeg sistema za navodnjavanje.

b) Pomoćni fudbalski teren “Topolica I”

- Rekonstrukcija podloge, travnatu podlogu zamijeniti sa vještačkom travom.
- Osvjetliti fudbalski teren.
- Uraditi svlačionice za dva pomoćna fudbalska terena.

c) Pomoćni fudbalski teren “Topolica II”

- Rekonstrukcija sadržaja na prostoru postojećeg asfaltnog poligona i nedovršenih teniskih terena,
  - Izrada drugog fudbalskog terena sa podlogom od vještačke trave, sa rasvjetom.
- Lokacija: središnji dio Centra.

d) Teniski tereni

- Uraditi 6 teniskih terena.
  - Osvjetliti teniske terene.
- Lokacija: trougao između istočnih tribina stadiona i šetališta,

e) Univerzalni asfaltni poligon

- Uraditi dva terena za mali fudbal-rukomet i basket sa sintetičkom podlogom,
  - Osvjetliti terene.
- Lokacija: ostatak trougla između istočnih

f) Travnata površina između stadiona i šetališta

Ovaj prostor je korišćen za kros-takmičenja, potrebna je bila finalizacija stazE.

g) Dva dječija poligona

Oprema na dva dječija poligona i rekreativni stolovi za stoni tenis su propali. Potrebna je uraditi i montirati novu opremu.

h) Upravna zgrada Centra, prizemna

- Terasu prema stadionu proširiti do ograde stadina,
- Izrada teretane,
- Izrada prostora za specijalizovanu sportsku ambulantu.

i) Eko ambijent

Zelene površine Centra 2002. godine bile su u nezavidnom stanju. U cilju uređenja ukupnog eko-ambijenta na ovom prostoru, urađen je projekat “Zeleni plan 1000”. Ovim projektom je planirano ozelenjavanje kompleksa sa zimzelenim visokostablašicama mediteranskog tipa: kanarske palme, lepezaste palme, pitomi rogači, masline, eukliptusi, magnolije i oleandri.

Za uređenje eko ambijenta urađen je poseban projekat “Zeleni plan 1000”, kojim je bilo predviđeno uređenje:

- a) Istočnog šetališta pored magistralnog puta,
- b) Južnog šetališta prema hotelu “Princess”,
- c) Zapadnog šetalište pored morske obale,
- d) Sjevernog šetalište i parkinga prema rijeci “Željeznici”,
- e) Središnjeg šetališta između fudbalskih terena.

j) Novi projekti

Novim projektima bilo je predviđeno da se uradi ono čega nema, tj. ono za čim je izražena potreba građana Bara:

- Izgradnja zapadne tribine stadiona sa pottribinskim prostorom,
- Uređenje korita rijeke "Željeznice" sa pratećim sadržajima,
- Izgradnja otvorenog olimpijskog bazen sa skakaonicom.

4.2. Naučni skupovi na kojima se raspravljalo o mogućoj rekonstrukciji sadržaja „Sportsko-rekreativnog centra“ – Bar

Zbog evidentnog investicionog „zatišja“ na prostoru Centra, ishitrenih intervencija rukovodstva Centra od 2005. godine, rađeni su naučni radovi iz ove problematike. Cilj autora ovih radova bio je da se lokalnoj samoupravi skrene pažnja na evidentne probleme i propuste koji su rađeni u tom periodu:

1. Simpozijum ekologa Tivat, 14-18.10.2004. godine.
2. V Kongres CSA - Tivat 2-4.apr. 2009. godine.
- 3 Treći simpozijum „Sport i zdravlje“, Univerzitet u Tuzli, 3-5. jul 2009. godine.
4. Međunarodni kongres u sportu: „Sportski objekti – stanje i perspektive“ (SPOFA 09), Beograd, 8-9. oktobar 2009. godine.
5. VI Kongres CSA - Tivat 1-4. april 2010. godine.

4.3. Situacije u periodu 2002 - 2011. godina

Ako izuzmemo rekonstrukciju dijela busenovane podloge na fudbalskom terenu stadiona koje ima tretman redovnog održavanja, u periodu od 2002. do 2010. godine pokrenuto je 8 investicionih „projekata“:

- a) Realizovan je dio projekta „Zeleni plan 1000“. Od 24. 11. 2002. godine počela je sadnja 90 kanarskih palmi i 30 pitomih rogača, a presortirano je i 6 borova.
- b) U aprilu 2004. godine, ponovo je zasađeno 40 kanarskih i 30 lepezastih palmi. Ponovna sadnja palmi uslijedila je nakon rasušivanja mladih zasada koje je izazvalo neadekvatno održavanje.
- c) U septembru 2004. godine urađena je rekonstrukcija tartan-staze. Postavljen je tartan po staroj tehnoligiji, finišerom. I pored sugestija stručnog lica da se takav tartan ne stavlja, da je to zastarela tehnologija, da treba da se stavi rolovani tartan,

investitor se oglušio i postavio lošiju vrstu tartana. *Slike 6 -8, rekonstruisana tartan staza 2004. godine.*

d) U 2004. godini raskopan je prostor između stadiona i magistralnog puta sa namjerom da se uradi fudbalsko igralište; rađeno je stihijski, bez stručne konsultacije, ostalo je nedovršeno, a uništena je kros-staza.

e) U 2004. godini raskopan je i asfaltni poligon sa namjerom da se uradi fudbalsko igralište; rađeno je stihijski, bez stručne konsultacije i ostalo je nedovršeno. Raskopavanje oba prostora nastalo je kao posledica samovolje nekvalifikovanog užeg privremenog rukovodstva JP „Sportsko-rekreativni centar“ – Bar. Motiv za ovakvu vrstu „poduhvata“ je skrivena potreba da „nešto“ i oni urade čime će se pohvaliti i ostaviti za sobom neku vrstu „spomenika“ kao trag da su i oni nekada bili na „vlasti“ u Centru. Sujeta im nije dozvoljavala da konsultuju stručnjake o opravdanosti takve ideje i na tom prostoru, što je dovelo do štetnih posledica:

- uništen je dio prostora za realizaciju sportsko-rekreativnih aktivnosti,
- napravljeno je estetsko ruglo u centralnoj zoni Bara,
- nakon 6 godina, umjesto da se na tom prostoru uradi fudbalski teren sa vještačkom travom, napravljena je još jedna agresija na Centar: nikla su tri teniska terena koja su dodatno otežala izradu fudbalskog terena na predviđenom lokalitetu.

f) Dječiji poligoni i rekreativni stolovi za stoni tenis urađeni su 1996. godine. Od tada nije ništa urađeno na saniranju opreme.

g) Dva nedovršena šljakasta teniska terena i dva asfaltna terena zakupio je privatnik 2005. godine i na njima postavio sintetičku podlogu; bez stručne konsultacije na lokalitetu koji je trebao da pokrije dio drugog pomoćnog fudbalskog terena na sintetičkoj podlozi.

h) Tek od 2009. godine, nakon objavljivanja naučnih radova iz ove problematike, može se reći da je pokrenuta investicija za kvalitetne terene. Urađena su tri teniska terena na šljakastoj podlozi, ali je opet napravljen problem zbog odsustva stručnog konsultanta. Tereni su urađeni na prostoru koji je predviđen za fudbalski teren, s obzirom da je dimenzijama mogao da zadovolji fudbalske kriterijume. Devastiran je prostor za fudbalski teren, a trougaona kojem su se mogli postaviti teniski tereni i univerzalni asfaltni poligon ostao je netaknut.

i) U 2010. godini počela je rekonstrukcija pomoćnog fudbalskog terena, na predviđenom terenu sa projektnom dokumentacijom koja zadovoljava visoke kriterijume za terene ovakvog tipa. U februaru 2011. godine u toku je postavljanje osnove za vještačku travu. Trebalo je punih 7 godina da bi sazrela ideja o neophodnosti rekonstrukcije ovog terena. Činjenica je da ni u ovoj investiciji nisu konsultovani stručnjaci. Posledica: napravljeni su neracionalni troškovi u odvozu oko 600 m³ iskopanog materijala kojim je mogao biti nasut trougao, tj. raskopani prostor između istočnih tribina stadiona i magistralnog puta.

Zaključci:

1. Višegodišnji pokušaji da u centarima moći sazre ideja za rekonstrukciju sadržaja Sportsko-rekreativnog centra u Baru sazrijeva, ali je evidentno da to sazrijevanje ide veoma sporo.

2. Ideja, inicijativa, predlozi ili neka druga vrsta pokušaja investicionog karaktera, nijednom nije odbačena kao neopravdana, neracionalna, suluda ....Problem je konstantno bio lične prirode koju karakteriše sujeta, kompleksi niže vrijednosti sa prisutnom dozom bojazni od devalvacije autokratskog autoriteta.

3. U nijednoj investiciji nije rađen elaborat o opravdanosti takve investicije, tj. da li je to ono što je potrebno i da li je takva investicija prioritet.

4. Izuzev ekološkog projekta „Zeleni plan 1000“, nijedan investicioni zahvat nije imao projekat koji su analizirali stručni konsultanti.

5. Tek nakon naučnih skupova od 2009. godine, investicioni programi su bili potkripljeni investiciono-tehničkom dokumentacijom koja garantuje kvalitet:

- izrada tri teniska terena na šljakastoj podlozi 2009. godine i
- rekonstrukcija pomoćnog fudbalskog terena 2010. godine.

Može se očekivati da će budući nosioci investicionih programa prevazići problem izostanka stručnih konsultanata i da će afirmisati demokratske principe koji pretpostavljaju da se programi od javnog interesa stavljaju na javnu raspravu. Poštovanjem ovih principa stvaraju se osnovne pretpostavka kojima se može garantovati kvalitet i društvenu opravdanost investicionog programa.

Literatura:

1. Bošković P., Bošković B. (2001). *Fudbalski stadioni i igrališta*. FSJ, FK „Vojvodina“ „Gradsko zelenilo“ – Novi Sad: Novi Sad.
2. Banović M. (2004), *Investicioni program JP „Sportsko rekreativni centar“ Bar*. JP „Sportsko-rekreativni centar“ Bar: Bar.
3. Banović M. (2002). *Zeleni plan 1000*. INFO sport centar CG – Bar: Bar.
4. Banović M. (2006). *Pješačko-biciklističke staze*. INFO sport centar CG – Bar: Bar.
5. Banović M. Leković O. (2007). *Projekat za reviziju GUP-a Bar*. INFO sport centar CG – Bar: Bar.
6. Banović M. (2009), *Zimske pripreme fudbalera kao faktor razvoja sportskog turizma u Baru*. JP „Sportsko-rekreativni centar“ Bar: Bar.
7. mr Banović M. (2009). *Mogućnosti rekonstrukcije sadržaja kompleksa „Sportsko-rekreativni centar“ – Bar*. JP „Sportsko-rekreativni centar“ – Bar.
8. mr Banović M. Banović L. (2010). *Posledice neadekvatnog angažovanja stručnjaka u izgradnji sportskih objekata u Baru*. INFO sport centar CG – Bar: Bar.

THE INFLUENCE OF SCIENTIFIC MEETING IN SEASONING ON IDEA OF RECONSTRUCTION INCLUDED COMPLEX „SPORT–RECREATIVE CENTER“ – BAR

The complex of Sport–recreative center – Bar, as sport object polyvalent opened type, was born 1986th. As well as all, sport’s elements have their own life-time, too. For that reason, the president of Centre 2003th, has done the conceptual design of the reconstruction of sport’s content of Centre in the spirit of their revitalization and better use of space. Tartan track was changed 2004th and the project with his contents died.

Over the published works at Congress CSA in Tivat second to fourth april 2009th at the subject : „Winter training of footballers in sport tourist facilities of Bar“ and Congress about the sport objects SFOFA held in Belgrade between eighth and ninth october 2009th by name: „Possibilities of reconstruction included complex Sport–recreation center – Bar“, the activities of investments were moved on complex of the Centre.

Key words: scientific meeting, sport’s contents, congress, reconstruction.

„Dan“, 12. januar 2011.

ДОНАЦИЈА ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ
ФАКУЛТЕТУ ЗА СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Књиге на поклон

Црногорска спортска академија из Подгорице доирала је преко 300 књига библиотеци Факултета за спорт и физичко васпитање из Никшића.

– Ради се о спортској литератури из издања Црногорске спортске академије коју чине књиге монографског типа, стручни часописи и највећи дио књига које су писали чланови наше Академије у последњих десетак година. Такође, има и одређени број јединица које је Црногорска спортска академија добијала на поклон од учесника многих међународних научних скупова чији смо били домаћини, рекао је угледни адвокат Батрић Марковић, директор Црногорске спортске академије, уз напомену да је сарадња ове двије институције на високом нивоу.

Т.Б.

Марковић